

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2:50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrščena od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prenočišča za učiteljice.

Že lani so na iniciativo ravnateljice Marije Steyskalove v Brnu osnovale slovenske učiteljice v Ljubljani prenočišče za učiteljice. Frekvenca pa ni bila posebna, in sicer zato ne, ker se je za prenočišče delalo premalo reklame. Zato opozarjam danes kolegije na to lepo ugodnost, ki je bila ustanovljena le njim v korist. To prenočišče oskrbuje gospa Marija Glovacka, inženirjeva vdova, v Ljubljani [Komenskega ulica 14. — Kdor se zgleda s pismom, to čaka gospa Glovacka ob določenem času na kolodvoru. — Učiteljice, ki potujejo na Moravsko, imajo v Brnu prenočišče v „Ženské Utulnš“, Falkensteinerova ulice 35, ki jo oskrbuje ravnateljica Marija Steyskalova. — Na Dunaju so potujočim učiteljicam na razpologo cena in čista prenočišča pri gospi Anešky Steyskalovi, IV. okraj, Schelleingasse 17, II./34.

M. Hajný, tajnik Z. S. U. v A.

Požrtvovalnost.

Dne 3. t. m. je obhajala v Ljubljani C. M. D. petindvajsetletnico svojega obstanka in delovanja. V teh petindvajsetih letih je C. M. D. zbrala nad en milijon kron, ki jih je izdala za obmejno slovensko šolstvo. Njeno delovanje je venčano z najlepšimi uspehi: tisoče slovenskih otrok je rešila potujčenja, slovenskim staršem je ohranila deco in narodu naraščaj.

Kar bi morala storiti država, to je storila C. M. D., saj nima država za Slovence nič drugega nego biriče in eksekutorje. Kvečjemu jim da kakega pravicoljubnega deželnega predsednika, ki lomi zakone, kakor bi bil samo za ta posel nastavljen in plačan.

Pri glavnem zborovanju v Narodnem domu je imenoval g. prvemestnik v svojem pozdravnem govoru vse tiste, ki so si pridobili za C. M. D. največjih zaslug. V vrsti njenih dobrotnikov in podpornikov je navedel tudi slovensko učiteljstvo. Po pravici in zasluženju!

Na zborovanju samem smo videli mnogo tovarišev in tovarišic, ki so prišli v Ljubljano iz vseh pokrajin, kjer prebivajo Slovenci. Prišli so tovariši in tovarišice s Kranjskega, Štajerskega, Primorskega in Koroškega. Prišli so, da pokažejo, kako so vedno pripravljene pomagati svojemu narodu, da se dvigne v kulturnem in gospodarskem pogledu.

Požrtvovalnost! — To je prava beseda, ki se da z njo nakratko označiti delovanje slovenskega naprednega učiteljstva za C. M. D.

V tistem milijonu kron, ki jih je nabrala naša šolska družba, je lep del doneskov, položenih od učiteljstva „domu na altar“. Zapomnimo si to: od učiteljstva! Katero vrsto slovenskega izobraženstva moremo v tem oziru primerjati z učiteljstvom? Nobene! Noben stan nima tako žalostnega gmotnega položaja, nobenemu stanu se ni treba toliko boriti za vsakdanji kruh, nihče nima tako krutih sovražnikov med lastnimi brati, v cerkvenih in vladnih krogih! Slovensko napredno učiteljstvo stoji v tem pogledu na prvem mestu. Zato je pa tudi slovensko učiteljstvo med vsemi drugimi stanovi najbolj opravičeno, da bi skrbelo v prvi vrsti samo zase, da bi se branilo in ščuvalo pred besnimi navali mnogobrojnih svojih sovražnikov.

Slovenskega naprednega učiteljstva pa ne prešinja samo stanovska zavednost, nego ono je prevzeto tudi pravega, požrtvovalnega rodoljublja, ki ga kaže z dejanji! Naše stanovske organizacije in posamezniki si v pravem pomenu besede pritrjavajo od ust, da morejo z darovi stopati v prvih vrstah narodnih brambovcov. Kdor se dandanes izpostavlja bodisi

tudi samo v dobrotah in v [kulturnih zadevah, ta ve, da ga čaka preganjanje in nasilje brezdušnih vladno-klerikalnih krvnikov. A vzlic tej bridki zavesti stoji slovensko napredno učiteljstvo med neustrašenimi zidarji narodne kulture, zapostavljajoč svoje koristne splošne koristi. Naše napredno učiteljstvo, ki živi med narodom in pozna njegovo silo in potrebo, njegovo odvisnost od narodnih izkoriščevalcev in sovražnikov vsakega kulturnega napredka, vsake samoosvojitve in vsake samozavesti, rajši trpi in strada samo, samo da pomaga ustvariti pogoje boljšim časom naroda.

Slovensko napredno učiteljstvo priznava vsakemu narodu to, kar mu gre. A zahteva obenem, da se da tudi njegovemu narodu to, kar mu gre. Ne na škodo drugih, ampak vzporedno z njimi naj stopa naš narod po kulturnem polju. Ne z brutalno silo, z zatiranjem in zaničevanjem, ampak s silo duha in srca naj se meri naša kulturna moč in naša življenjska energija!

Siloviti, sirovi so napadi sovražnikov prosvete na C. M. D. Sam škof ljubljanski je stopil na njihovo čelo, da tako posvedoči, kako pojmuje Kristov nauk ljubezni. Dal je zatiralcem naše šolske družbe 200 K. Škof celih 200 K! S primernim posmehom lahko gledamo na ta res knježji dar! Saj je [iskariot celo za trideset srebrnikov prodal svojega Gospoda, kulturni interesi naroda tudi niso več vredni!

Mi cenimo te interese z drugačnim srcem. Nikogar ne silimo, nikomur ne odgovarjamo, kaj naj stori in česa ne! Pred nami ni treba zlatega ornata in srebrne palice, da bi nas slepo vlekle za seboj. Pred nami gre korist ljudstva, z nami ljubezen do njega — požrtvovalnost pa je, ki veleva tej ljubezni, da z dejanjem služi koristim domovine!

Nič nas ne boli, da ob tej [narodni daritvi pozabljamo sebe: redki so danes darovi, ki so namenjeni našim ustanovitvam. Viharni

so časi, lastni bratje pijejo kri iz narodovih žil. Žrtvujemo, kar moremo, saj pride doba tudi za nas!

Eno je gotovo: Samoljubja, grdega egoizma in zajedalstva ne more slovenskemu naprednemu učiteljstvu nihče očitati! Narodu da, kar je njegovoga, da mu še več, da mu, kar mu največ more dati, da ostaja njemu samemu — samo ubožstvo! Kdor more, naj izreče enako resnico!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca junija K 155.703:89.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2.3.—1/2.3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

„Iz službenih ozirov!“

Skoro se nam trese pero, zakaj do danes smo bili mnenja, da ni sile na svetu, ki bi v znamenju pravice zatirala resnico. In vendar, čudne reči se gode po svetu! S. L. S. si hoče učiteljstvo izbrati za predmet, s katerega pleč bi izrezala in si urezala jermene, da z njimi tem trdneje poveže svoje politiške izdelke, da ne razpadejo. In en del učiteljstva je klonil svoj žez itak suženjski hrbet, da z njim podpre klerikalno stavbo in ji da trdnejšega fundamenta.

Blagor jim, ki se ne zavedajo svoje kulturne misije, ker oni so nedolžni! Nedolžni so, kakor je to nedolžen nož, ki ga je posodila

LISTEK.

Narodne pesmi z napevi.

Nabral in uredil za štiri enake glasove Janko Žirovnik. Eastnina in zaloga „Konsoreija Slovenskega Branika“. Natisnila Učiteljska tiskarna.

IV. zvezek.

Pred menoj leži lična knjižica narodnih pesmi, prirejenih za štiri glasove. Z veseljem sem jo prelistal. 30 preprostih pesem. Nekaj je novih, še ne zapisanih, večina pa je znana deloma iz Bajuka, deloma iz drugih zbirk nabitelcev naših narodnih pesmi. Tudi variante najdeš. Št. 23. „Kako ozke so stezice“ je znana: „Je pa davi slanica pala“, samo drug tekst ji je podložen. —

Narodno pesem so hoteli gotovi ljudje poumetničiti. Zato pa sem se vedno, kadar mi je prišla kaka izdaja narodnih pesmi v roke, vprašal: Čemu to? — Umetna pesem je umetna, narodna pa naj ostane narodna, domača, kot jo je izmislil preprost naroden pevec. Zapiše naj se torej tako, kot se v resnici poje. Harmonizaciji je seveda dodati še srednji glas. Če kdo podstavlja narodni melodiji umetno harmonizacijo,

se mi zdi tako, kot bi hotel preprosto kmetiško dekle našemiti v prav moderno obleko. Čemu kititi narodno pesem s pavovim perjem? —

Naš Žirovnik, ki nas je pravzaprav prvi opozoril na lepoto naše narodne pesmi, ne tako. Prav ima! Kot vedno je tudi pri teh pesemcah harmonizacija preprosta, brez vsakih spakovanj. Semintja pa tudi najdeš kake mesto, ki ga ni bilo treba. Vodilni glas je po navadi v II. glasu, le pri kakih petih ima melodijo I. glas. Obseg glasov ni preobširen za moški, pač pa za ženski zbor. Na več mestih naletimo v I. glasu na visoki b, v IV. glasu na spodnja e ali f. Posebno pohvalno pa je omenjati, da Žirovnik označuje tempe s slovenskimi izrazi. Naj ga vsi naši skladatelji v tem oziru posnemajo! V stavek se je vrnilo nekaj tiskovnih pomot. Na 1. strani mora stati v zadnjem taktu v IV. glasu namesto f — g. V št. 16. mora biti v drugi vrsti, 3 takt, 3. nota četrtnika namesto osminke, v št. 28. 2 takt, 1 nota v I. glasu a namesto fis, kar pa lahko vsak sam popravi. Žepna oblika knjižice je jako prirodna, tisk in oprema sta lična, kot je navada pri vseh delih Učiteljske tiskarne.

Po časopisih beremo časih lepe fraze: „Nabirate narodne pesmi! Otmite pogina, kar

je še teh lepih biserov narodove domišljije!“ Pesmi so nabrane in izdane. Manjka le še pridnih kupovalcev. Sveta dolžnost vsakega slovenskega pevca je, da si knjižico nabavi. Prav mu pride na izletih, zabavnih večerih, v pevski družbi, povsod. Če bi naši pevci peli iz takih zbirk, bi mogoče enkrat izginilo tisto divjaško tulenje, ki našo pesem le profanira. Pevovodjem pa je priporočati, da narodne pesmi uvrste v vzporedje koncertov, saj je nepotrebno poudarjati, kake važnosti so za vzgojo in probujo ljudstva . . . Kdor kupi te lepe narodne pesmi, pa stori že dobro narodno delo, ker je čisti dobiček namenjen naši koristni družbi sv. C. in M. Zorko Prelovec.

V Inomost.

Konrad Fink.

Moje potovanje ni bogve kako velikansko, kar je razvidno že iz naslova. Vendar hočem izpregovoriti nakratko o njem, ker mislim, da je mojim tovarišem in tovarišicam bolj redko dana prilika ogledati si ravno to deželo in mesto.

Kaj bi jih tudi tja vlekle? — Če je kdo res tako dober gospodar, da si od svoje

„mastne“ plače kaj prihrani, si bo ogledal najprej rodno zemljo in potem slovanske pokrajine.

Ker sem se pa s tem takorekoč že obsodil, naj povem, da sem se odzval vabilu svojega brata, ki je v Inomostu poročnik.

Mislil sem: „Priatelj, prilika je, bogve, če te zanese usoda katerikrat v oni kraj. Ker si povabljen je prilika še lepša, nekaj boš pa le videl.“

Res, ne kesam se.

Že je legla pomlad na naša polja in gozde. Tupatam so že pokazali popki nežno zelenje in toplo jih je obsevalo pomladno solnce.

Obetalo se je krasno vreme in imel sem ga tudi ves čas svojega potovanja.

Odpeljal sem se zvečer z dolenskim vlakom proti Ljubljani in po kratkem čakanju kar dalje z gorenjsko železnico.

Vozil sem se od Jesenic dalje po karavanski železnici proti Celovcu, ker sem si hotel ogledati tudi to mesto.

Da bi opisoval to vožnjo in Celovec, se mi ne zdi vredno, ker je povečini že itak znano. Naša vrla „Matica Slovenska“ pa je izdala letos knjigo o Koroški, kjer dobi vsakdo natančnejše opise o deželi in mestu.